

Identificació de l'expedient

Resolució d'arxivament de les informacions prèvies núm. IP 484/2021, 496/2021, 86/2022 i 87/2022, referents a l'Institut Català de la Salut –Centre Penitenciari Lledoners.

Antecedents

1. En data 25/11/2021, va tenir entrada a l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades un escrit de denúncia contra l'Institut Català de la Salut (ICS) –Centre Penitenciari Lledoners (CP Lledoners)–, amb motiu d'un presumpte incompliment de la normativa sobre protecció de dades personals.

En primer lloc, la persona denunciant exposava que treballa al CP Lledoners, com a professional d'infermeria, i denunciava que el [Sr. A] del centre va accedir a la seva història clínica, sense comptar amb el seu consentiment, amb l'excusa de demanar-li una prova PCR, degut a un brot de Covid-19 iniciat al seu lloc de treball. En segon lloc, també denunciava que el [Sr. A] va comunicar el resultat de la seva prova PCR i la d'altres companys al grup de WhatsApp "EAPP SJV".

La persona denunciant aportava documentació diversa relativa als fets denunciats:

- Una impressió de pantalla del grup de WhatsApp "EAPP SJV", que permet visualitzar el missatge que el [Sr. A] va enviar, en què informava sobre el resultat de les proves de detecció de la COVID-19 a què s'havien sotmès determinats professionals sanitaris de l'Equip d'Atenció Primària Penitenciària (EAPP) del CP Lledoners.
- Una imatge que permet visualitzar l'anotació que va efectuar el [Sr. A] a la seva història clínica en data 23/11/2021, referida a una assistència per a cribratge d'altres malalties víriques, amb motiu d'una petició de prova de detecció de la Covid-19 per "possible brot a l'equip d'infermeria".

A aquesta denúncia se li va assignar el núm. IP 484/2021.

2. Després de la denúncia presentada per la persona denunciant, es van presentar tres denúncies més relacionades amb la gestió de la COVID-19 al CP Lledoners.

- 2.1 En data 03/12/2021, una treballadora del centre va presentar una denúncia (IP núm. 496/2021) mitjançant la qual exposava el següent: "[Sr. A] ha accedido a mi historia clínica, sin mi consentimiento, trabajo en EAPP Lledoners (Equipo de Atención Primaria Penitenciaria), ha pasado por alto el protocolo establecido por el ICS, con el médico de salud laboral."

En data 04/02/2022, la persona denunciant de la IP núm. 496/2021 va ampliar el seu escrit de denúncia i va informar del següent: "hubo un brote de contagios en el equipo médico en el que pertenecía, desde salud laboral tenían que gestionar todo lo necesario para hacer un cribaje por contactos y posibles positivos por Covid 19, [Sr. A] sin mi consentimiento se saltó todos los protocolos establecidos por la empresa y accedió a mi historial médico sin mi consentimiento entre el 11 de noviembre y el 20 de noviembre de 2021."

Per acreditar-ho, aportava una imatge que permet visualitzar l'anotació que el [Sr. A] va efectuar a la seva història clínica en data 23/11/2021, referida a una "assistència per a cribatge d'altres malalties víriques". Aquesta anotació es va generar atès que es va demanar una prova de detecció de la COVID-19, amb motiu d'un "possible brot a l'equip d'infermeria".

- 2.2** En data 04/03/2022, una altra treballadora del CP Lledoners va presentar dues denúncies (IP núm. 86/2022 i 87/2022), que també tenien per objecte denunciar la gestió de la COVID-19 a l'EAPP del CP Lledoners.

La denúncia IP núm. 86/2022 tenia el següent objecte: "El pasado 23 de noviembre de 2021 y según comunica a un compañero el mismo día la señora [...] con el pretexto de un brote de COVID 19 en el equipo de enfermería, el Sr. [A] entró de forma ilícita en mi historia clínica, pudiendo ver todo el historial médico, antecedentes, diagnósticos, causas de baja, curso clínico, etc. Saltándose el protocolo establecido por la empresa, función exclusiva de la Unidad Básica de Prevención de Riesgos Laborales de la Gerencia Territorial de la Catalunya Central y de mi médico de familia. (...)."

La segona denúncia (IP núm. 87/2022) tenia per objecte "la inclusión no autorizada a mi historia clínica por parte de la [Sra. B] de mi centro de Trabajo (CP Lledoners) como enfermera del centro. No es la primera vez que pasa, de hecho, ya realicé una denuncia similar por otra entrada no autorizada por parte del [Sr. A] del mismo centro. La situación viene precedida de una queja de un compañero afectado diez días antes hacia la dirección por la manera de proceder ante un posible brote de COVID-19 (...)."

A l'efecte d'acreditar aquests fets, la persona denunciant aportava una impressió de pantalla del seu curs clínic, que permet veure que al mes de desembre de 2021 la Sra. [B] va fer la sol·licitud núm. (xxx) [LAB]. Així mateix, també aportava una impressió de pantalla que permet visualitzar dos accessos del [Sr. A] a la seva història clínica, els dies 23/11/2021 i 29/11/2021.

- 3.** L'Autoritat va obrir una fase d'informació prèvia, d'acord amb el que preveuen l'article 7 del Decret 278/1993, de 9 de novembre, sobre el procediment sancionador d'aplicació als àmbits de competència de la Generalitat, i l'article 55.2 de la Llei 39/2015, d'1 d'octubre, del procediment administratiu comú de les administracions públiques (LPAC), per determinar si els fets eren susceptibles de motivar la incoació d'un procediment sancionador.
- 4.** En data 30/11/2021, la persona denunciant (IP núm. 484/2021) va presentar un escrit davant l'Autoritat en què ampliava les circumstàncies dels fets que són objecte de denúncia. En termes literals, exposava el següent:

"Els fets es produeixen al Centre Penitenciari Lledoners arrel de un inici de brot de COVID-19 a l'equip sanitari (...). Tothom estem contractats per l'ICS i pertanyem a la Gerència Territorial de la Catalunya Central. Els metges i infermeres tenim accés a l'ECAP, instrument el qual ens dona accés a les històries clíniques dels pacients que atenem. Tenim dues claus d'accés, una clau pels interns de la presó i l'altre que ens dona accés a la resta d'usuaris de la xarxa sanitària. Aquesta última ens la van donar

per registrar totes les vacunes administrades als funcionaris que treballen al centre (no interns) arrel de les noves necessitats per causa de la pandèmia i vacunació de la grip. Amb l'excusa del brot, el [Sr. A] va entrar a cadascuna de les nostres històries clíniques per poder extreure una petició de PCR per portar un control dels treballadors, funció exclusiva del departament de Salut Laboral que disposem a la mateixa Gerència (...).”

5. En data 10/05/2022, l'Autoritat va requerir la persona denunciant (IP núm. 484/2021) perquè aportés una impressió de pantalla que permetés visualitzar la data en què el [Sr. A] del CP Lledoners va comunicar els resultats de les proves PCR al grup de WhatsApp “EAPP SJV”. En la mateixa data, la persona denunciant va respondre el requeriment esmentat i va aportar una impressió de pantalla del grup, que permet visualitzar que la comunicació dels resultats de les proves feta en data 23/11/2021.
6. En aquesta fase d'informació, en data 11/05/2022 es va requerir l'ICS perquè informés sobre el següent:
 - Motius pels quals el personal sanitari del CP Lledoners pot accedir a les històries clíniques del personal que presta serveis en aquest centre.
 - Còpia del registre dels accessos que es van realitzar des de l'EAPP del CP Lledoners a les històries clíniques de les persones denunciants.
 - Motius pels quals, en data 23/11/2021, el [Sr. A] del CP Lledoners va comunicar per un grup de WhatsApp el resultat de les proves PCR practicades a determinats treballadors del centre.
7. En data 15/06/2022, l'ICS va respondre el requeriment d'aquesta Autoritat amb un escrit en què exposava el següent:
 - Que “Al llarg de la pandèmia, els equips d'atenció primària penitenciària han realitzat tasques no habituals com: - Programar PCR's al laboratori habitual del centre per a funcionaris de justícia i / o personal sanitari propi que eren contactes estrets de reclusos infectats o estaven en context de brot. – Vacunar a personal funcionari de justícia, assimilat a funcionari de justícia (neteja, voluntariat, etc) i personal sanitari propi.

Per fer aquestes activitats de caire assistencial per la situació d'emergència sanitària calia accedir a les històries clíniques del personal de justícia, assimilats a funcionaris o a la del personal sanitari, atès que s'havien de fer les peticions i gestions posteriors relacionades. Les persones demandants, amb perfil sanitari, coneixien que era així i que la pròpia acció de presentar-se a fer la PCR implicava l'accés a la HC, atès que s'havien de fer les peticions i gestions de les proves.

Així es va realitzar a tots els equips d'atenció primària penitenciària, no sols a Lledoners.”

- Que si un professional sanitari pretén accedir a la història clínica d'un pacient, que no és un reclus, “l'aplicatiu informa que el pacient no és del centre i el professional ho coneix donat que per entrar a persones no recluses es canvia de base de dades. La de presons (951) es exclusiva de centres penitenciaris. Al igual que a la resta de

centres sanitaris no penitenciaris, cal justificar l'accés. No obstant això, en el context de la COVID, per la pròpia gestió de la pandèmia, va ser necessari donar a les EAPP accés a totes les bases de dades de Catalunya, ja que es practicaven proves als treballadors als centres i aquests podien viure a altres indrets i per tant, no estaven assignats a la base de dades.”

- Que “En les dates en que es van realitzar els accessos, Lledoners estava amb un brot de COVID-19, no de reclusos sinó de sanitaris. Les decisions s’havien de prendre ràpid i era important que la resta de l’equip conegués l’abast del brot ja que d’això depenia que es demanessin més o menys esforços als professionals no infectats.”

L’entitat denunciada adjuntava a l’escrit documentació diversa. D’una banda, aportava un document que conté la traçabilitat dels accessos del [Sr. A] a les històries clíniques de les persones denunciants. I, d’altra banda, adjuntava un escrit signat per la directora del Programa de Salut Penitenciària en què s’exposava el següent:

“1. Amb data 23 de novembre es va declarar un brot de SARS-COV-2 dins del centre penitenciari de Lledoners, centrat en el personal sanitari. (...) 2. Seguint el procediment que habitualment s’aplica dins dels centres penitenciaris es va procedir a testar a tots els sanitaris del centre amb PCR’s. 3. Per fer les PCR cal fer una petició clínica, aquesta petició es fa des de la HC de la persona a qui es realitza la prova. S’entén que si es fa la PCR és que hi ha autorització per fer les gestions administratives necessàries per la seva realització i per tant per entrar a la HC a fi de cursar la petició. 4. (...) Al ser la presó una institució tancada, el risc de propagació es multiplica. Si només fos a títol individual la PCR no s’hauria fet en el mateix lloc de treball, sinó que s’hauria enviat a les persones als seus centres sanitaris. 5. El [Sr. A] té dins de les seves tasques la correcta gestió dels brots que eventualment es puguin declarar dins del seu centre. Gestió que implica, entre altres coses, coneixement de les persones sanitàries infectades, coneixement de la baixa laboral de les mateixes i en funció el nombre d’afectats, gestió de les cobertures necessàries per garantir que els serveis sanitaris del centre segueixen complint amb la funció de vetllar per la salut dels seus pacients. Els resultats de les PCR practicades es penjen a la HC i es necessari consultar-les per disposar de la informació que permeti el correcte desenvolupament de les funcions directives mencionades. 6. Totes les accions fetes pel [Sr. A] en el maneig del brot es van fer seguint les indicacions rebudes tant del Programa de Salut Penitenciària com del Servei de Vigilància Epidemiològica territorial. (...)”

8. En data 28/06/2022, també en el si d’aquesta fase d’informació prèvia, l’Autoritat va requerir l’ICS perquè informés sobre el motiu pel qual al curs clínic de la persona denunciant (IP núm. 86/2022 i 87/2022) hi consta una anotació feta per [la Sra. B], al mes de desembre de 2021. També, perquè indiqués si la treballadora esmentada va accedir a la història clínica de la denunciant.
9. En data 19/07/2022, l’ICS va respondre el requeriment en els termes següents (la negreta és de l’Autoritat):

“La nota clínica esmentada es va generar automàticament el dia 1/12/2021 des de la pantalla “VISFG300 Reinformació d’agendes d’extracció” del mòdul administratiu

d'ECAP, mòdul al qual la Sra. [B] si té accés habilitat en l'àmbit de les seves funcions. Aquest mòdul cal diferenciar-lo de l'ECAP Sanitari, d'accés restringit a professionals sanitaris. En concret, aquesta anotació es va generar des de l'ECAP Administratiu quan [la Sra. B] va seleccionar a la pacient per formular la petició de PCR (Covid). Aquest tipus d'assentaments es generen cada vegada que s'efectua una petició com aquesta, de forma que es crea una nota en el curs clínic del pacient. Per tant, no es tracta d'un accés del personal administratiu a funcions assistencials concretes de l'ECAP. (...) **Per tant, cal reiterar, aquesta actuació es realitza sense que el personal administratiu en qüestió hagi tingut accés a la Història Clínica de la pacient.**"

10. En data 26/05/2023, es va requerir informació addicional a l'ICS respecte dels fets denunciats. Entre d'altres qüestions, se li demanava la informació següent:

- Motius pels quals es va assignar al [Sr. A] del CP Lledoners la gestió de les peticions i resultats de les proves de detecció de la COVID-19.
- Si es va oferir als professionals sanitaris la possibilitat de sotmetre's a la prova PCR al seu centre d'atenció primària de referència, o bé si tenien l'obligació de fer-se la prova al seu centre de treball.
- Còpia del testimoniatge del [Sr. A] respecte de la necessitat de comunicar els resultats de les proves de detecció de la COVID-19 per WhatsApp.

11. En data 13/06/2023, l'ICS va respondre el requeriment de l'Autoritat per mitjà d'un escrit en què manifestava el següent:

- Que el [Sr. A] era l'encarregat de gestionar les peticions i resultats de les proves PCR del personal sanitari, "perquè era el [Sr. A] de l'equip i responsable de que funcionés el servei en una situació de crisi com la que vivíem. Recordar que estàvem en un brot entre el personal sanitari i es tenia que reorganitzar el servei segons el nombre de infectats i la seva categoria professional, aquesta és una tasca de la direcció del centre sanitari. (...)"
- Que "el personal sanitari com qualsevol treballador d'un centre sanitari al que s'hagués declarat un brot, no tenia l'obligació però era aconsellable que se la fes per la gestió del brot. Cap sanitari va qüestionar mai la realització de la prova. (...)"
- Que les peticions de PCR les feia el [Sr. A] del CP Lledoners o la persona en qui delegués aquesta tasca. Als resultats només hi accedia el [Sr. A].
- Que el personal sanitari que prestava serveis al CP Lledoners podia fer-se la prova PCR al seu CAP de referència. Tanmateix, "la majoria se la feia al centre de treball per la immediatesa en la tramitació i presa de mostra i no tenir que desplaçar-se."
- Que la [Sra. B] va demanar la prova PCR de la persona denunciada de les IP núm. 86/2022 i 87/2022 per delegació del [Sr. A].

12. En data 21/06/2023, l'Autoritat va requerir l'ICS perquè aportés còpia del testimoniatge del [Sr. A] sobre la comunicació efectuada per WhatsApp.

13. En data 13/07/2023, va tenir entrada al registre de l'Autoritat el testimoniatge requerit. En termes literals, l'entitat denunciada manifestava el següent:
- Que “formava part del grup de Whatsapp EAPPSJV tots els metges, infermers, TCAI de l'EAPP i l'auxiliar administrativa del mateix. A més del personal de la Unitat de Salut Mental (psiquiatres, psicòleg clínic, infermer de Salut Mental i tècnic ocupacional).”
 - Que l'enviament de la comunicació dels resultats pel grup de WhatsApp esmentat obeeix a la necessitat que els professionals sanitaris poguessin saber, amb la màxima celeritat, “la magnitud del problema generat pel contagi de part del personal sanitari amb el SARS-COV-2. Compreguessin el més aviat possible els reajustaments que s'havien de fer en la distribució de tasques i guàrdies i valoressin si havien estat en contacte proper amb les persones infectades per fer un seguiment dels contactes estrets.”
 - Que “es va fer servir el mitjà de comunicació més ràpid i eficient davant d'una situació de crisi. Recordar que a Lledoners hi ha 800 reclusos, la unitat de fràgils de les presons catalanes, 500 treballadors del Departament de justícia a més de 38 sanitaris. Tots ells interactuant en un mitjà tancat i per tant més propens a la propagació de les malalties com la Covid 19.”
 - Que “a les presons catalanes, d'acord amb el Programa de Salut Penitenciària i el Dr. [...], referent de Catalunya en termes de salut pública per la gestió del Covid i de forma consensuada amb el Departament de Justícia, quan calia, es van realitzar les PCR a reclusos, personal sanitari i no sanitari dels centres penitenciaris. La utilització del WhatsApp va ser puntual per el brot generat dins de l'equip sanitari per les implicacions organitzatives i de salut que podien tenir.”

Fonaments de dret

1. D'acord amb el que preveuen els articles 90.1 de l'LPAC i 2 del Decret 278/1993, en relació amb l'article 5 de la Llei 32/2010, de l'1 d'octubre, de l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades, i l'article 15 del Decret 48/2003, de 20 de febrer, pel qual s'aprova l'Estatut de l'Agència Catalana de Protecció de Dades, és competent per dictar aquesta resolució la directora de l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades.
2. A partir del relat dels antecedents, escau situar els fets denunciats, que van tenir lloc en el marc de l'activitat penitenciària de la presó de Lledoners, en un context de pandèmia sanitària ocasionada per la SARS-CoV-19.

Al mes de novembre de 2021 es va detectar un brot de COVID-19 al CP Lledoners. Les persones que van resultar infectades pel virus prestaven els seus serveis a l'Equip d'Atenció Primària Penitenciària (EAPP) del centre esmentat, que forma part de la xarxa d'atenció primària de l'ICS a la Catalunya Central.

Respecte d'aquests fets, l'entitat denunciada –consultada per aquesta Autoritat– va explicar que es va oferir al personal sanitari la possibilitat de sotmetre's a una prova de detecció de la COVID-19 al mateix centre de treball, per tal de saber quins professionals havien contret la malaltia. En relació amb això, l'ICS va argumentar que la finalitat última

de realitzar les PCR era la d'evitar contagis entre la població interna i altres treballadors i poder cobrir possibles baixes mèdiques, en un moment de precarietat de personal.

En aquest punt, escau esmentar la resolució SLT/3512/2021, de 25 de novembre, per la qual s'establen les mesures en matèria de salut pública per a la contenció del brot epidèmic de la pandèmia de la COVID-19 al territori de Catalunya, així com la resolució SLT/3590/2021, d'1 de desembre, per la qual es modifica la resolució SLT/3512/2021. Ambdues resolucions posen de manifest que, durant els mesos de novembre i desembre de 2021, la societat vivia en un context de transmissió comunitària de la COVID-19 i evidencien la necessitat d'adoptar mesures per protegir la salut de la ciutadania, garantir el control dels brots epidèmics i contenir la propagació de la malaltia.

Sumat a l'anterior, escau assenyalar que les mesures de gestió de la COVID-19 que van adoptar les institucions penitenciàries, consensuades amb la Secretaria de Salut Pública, el Servei Català de la Salut, l'Institut Català de la Salut i la Secretaria de Mesures Penals, Reinserció i Atenció a la Víctima del Departament de Justícia, variaven segons l'evolució de l'epidèmia i la incidència de la COVID-19 en cada centre, i d'acord amb l'evidència disponible en cada moment. En aquest sentit, les presons catalanes no disposaven d'un protocol fix, que recollís la totalitat d'instruccions que les direccions dels centres o els professionals penitenciaris havien de seguir per contenir i evitar la propagació de la COVID-19 a les presons. Ans al contrari, en funció de l'evolució de la pandèmia, el personal de presons havia d'adaptar les seves tasques a les recomanacions que aprovaven les autoritats sanitàries.

Aquesta Autoritat no pot ignorar el repte que va suposar per als serveis de salut i de justícia donar resposta a les necessitats de les persones ingressades als centres penitenciaris, salvaguardant la seva salut, així com la dels professionals que hi presten els seus serveis. La crisi sanitària va comportar l'adaptació de les tasques habituals dels treballadors dels centres penitenciaris i la implementació de nous circuits per a la detecció precoç de casos de COVID-19, entre d'altres mesures. Tot això, amb la finalitat de donar continuïtat a un servei que té un interès públic indubtable.

3. Un cop establert el context dels fets denunciats, escau assenyalar que la comunicació dels resultats de les proves PCR a un grup de WhatsApp i els accessos a la informació que conté la història clínica d'una persona constitueixen tractaments de dades personals.

En relació amb l'anterior, les dades referides a si una persona ha contret una malaltia, així com la informació que consta a la història clínica d'un usuari del servei de salut, són dades de salut, de conformitat amb l'article 4.15 de l'RGPD. Aquest precepte defineix les dades de salut en els termes que tot seguit s'exposen:

“datos personales relativos a la salud física o mental de una persona física, incluida la prestación de servicios de atención sanitaria que revelen información sobre su estado de salud”

Per la seva banda, l'article 6 de l'RGPD disposa que el tractament de dades personals és lícit sempre que es compleixi almenys una de les condicions següents:

- a) el interesado dio su consentimiento para el tratamiento de sus datos personales para uno o varios fines específicos;

- b) el tratamiento es necesario para la ejecución de un contrato en el que el interesado es parte o para la aplicación a petición de este de medidas precontractuales;
 - c) el tratamiento es necesario para el cumplimiento de una obligación legal aplicable al responsable del tratamiento;
 - d) el tratamiento es necesario para proteger intereses vitales del interesado o de otra persona física;
 - e) el tratamiento es necesario para el cumplimiento de una misión realizada en interés público o en el ejercicio de poderes públicos conferidos al responsable del tratamiento;
 - f) el tratamiento es necesario para la satisfacción de intereses legítimos perseguidos por el responsable del tratamiento o por un tercero, siempre que sobre dichos intereses no prevalezcan los intereses o los derechos y libertades fundamentales del interesado que requieran la protección de datos personales, en particular cuando el interesado sea un niño.
- Lo dispuesto en la letra f) del párrafo primero no será de aplicación al tratamiento realizado por las autoridades públicas en el ejercicio de sus funciones.”

En relació amb les dades de salut, cal fer menció al fet que l'article 9.1 de l'RGPD les considera categories especials de dades personals. Per aquest motiu, per tal de considerar lícit el tractament denunciat cal comptar amb alguna de les excepcions que preveu l'article 9.2 de l'RGPD, que aixequi la prohibició general de tractament prevista a l'article 9.1 de l'RGPD. Pel que aquí interessa, els apartats g i i de l'article 9.2 de l'RGPD disposen el següent:

“2. El apartado 1 no será de aplicación cuando concurra una de las circunstancias siguientes:

g) El tratamiento es necesario por razones de un interés público esencial, sobre la base del Derecho de la Unión o de los Estados miembros, que debe ser proporcional al objetivo perseguido, respetar en lo esencial el derecho a la protección de datos y establecer medidas adecuadas y específicas para proteger los intereses y derechos fundamentales del interesado.

(...)

i) El tratamiento es necesario por razones de interés público en el ámbito de la salud pública, como la protección frente a amenazas transfronterizas graves para la salud, o para garantizar elevados niveles de calidad y de Seguridad de la asistencia sanitaria y de los medicamentos o productos sanitarios, sobre la base del Derecho de la Unión o de los Estados miembros que establezca medidas adecuadas y específicas para proteger los derechos y libertades del interesado, en particular el secreto profesional.

(...)”

Al seu torn, la disposició addicional dissetena de la Llei orgànica 3/2018, de 5 de desembre, de protecció de dades personals i garantia dels drets digitals (LOPDGDD), disposa el següent en relació amb el tractament de dades de salut:

“1. Estan emparats en les lletres g), h), i) i j) de l'article 9.2 del Reglament (UE) 2016/679 els tractaments de dades relacionades amb la salut i de dades genètiques que regulin les lleis següents i les seves disposicions de desplegament:

- a) La Llei 14/1986, de 25 d'abril, general de sanitat.
- b) La Llei 31/1995, de 8 de novembre, de prevenció de riscos laborals.
- c) La Llei 41/2002, de 14 de novembre, bàsica reguladora de l'autonomia del pacient i de drets i obligacions en matèria d'informació i documentació clínica.
(...)
- g) La Llei 33/2011, de 4 d'octubre, general de salut pública.
(...)"

Partint de la normativa referenciada, tot seguit s'analitza el fons de les actuacions denunciades.

3.1 Sobre presumptes accessos indeguts a històries clíniques

Les persones denunciants posaven de manifest que el [Sr. A] del CP Lledoners va accedir a les seves històries clíniques, sense el seu consentiment i amb el pretext de gestionar la petició de proves de detecció de la COVID-19.

Per la seva banda, l'ICS va exposar que, donada la situació de crisi sanitària, es van assignar al [Sr.A] del centre les funcions de gestió de la pandèmia, així com altres tasques que qualificava com a "no habituals", relacionades amb la programació de proves PCR per al personal sanitari propi al laboratori del centre. Així mateix, l'entitat va assenyalar que els accessos registrats del [Sr. A] a les històries clíniques de les persones denunciants –totes elles professionals sanitàries del CP Lledoners– es van dur a terme per programar-los les proves i accedir als seus resultats. En aquestes circumstàncies, l'ICS defensava que els accessos del [Sr. A] a les històries clíniques de les persones denunciants es van efectuar en l'exercici de les funcions que tenia atribuïdes.

En relació amb l'anterior, cal fer referència a la Llei 21/2000, de 29 de desembre, sobre els drets d'informació concernent la salut i l'autonomia del pacient, i la documentació clínica, així com a la Llei 41/2002, de 14 de novembre, bàsica reguladora de l'autonomia del pacient i de drets i obligacions en matèria d'informació i documentació clínica. Ambdues normes preveuen que les persones que tenen cura de les tasques d'administració i gestió dels centres sanitaris poden accedir només a les dades de la història clínica relacionades amb les seves funcions. Així mateix, també preveuen la possibilitat d'accedir a la història clínica amb finalitats epidemiològiques, d'investigació o docència.

Al seu torn, l'article 41 de la Llei 33/2011, de 4 d'octubre, general de salut pública (LGSP), estableix el següent sobre l'organització dels sistemes d'informació:

- “1. Las autoridades sanitarias con el fin de asegurar la mejor tutela de la salud de la población podrán requerir, en los términos establecidos en este artículo, a los servicios y profesionales sanitarios informes, protocolos u otros documentos con fines de información sanitaria.
2. Las Administraciones sanitarias no precisaran obtener el consentimiento de las personas afectadas para el tratamiento de datos personales, relacionados con la salud, así como su cesión a otras Administraciones públicas sanitarias, cuando ello sea estrictamente necesario para la tutela de la salud de la población.”

I, per la seva banda, el considerant 54 de l'RGPD disposa el següent: "El tratamiento de categorías especiales de datos personales, sin el consentimiento del interesado, puede ser necesario por razones de interés público en el ámbito de la salud pública. (...)"

Aquesta Autoritat ha tingut ocasió de pronunciar-se sobre el tractament de dades de salut, en el marc de la pandèmia ocasionada per la COVID-19, al dictamen CNS 38/2021. A partir de la interpretació de la Llei orgànica 3/1986, de 14 d'abril, de mesures especials en matèria de salut pública, així com de l'LGSP, el dictamen esmentat estableix el següent (la negreta és de l'Autoritat):

"correspon a les autoritats competents en matèria de salut pública de les diferents administracions públiques la salvaguarda dels interessos essencials en l'àmbit de salut pública i, a tal efecte, l'adopció de les mesures necessàries previstes en aquestes lleis per, davant d'una situació d'emergència de salut pública (com la derivada actualment per la Covid19), protegir la salut de la població i prevenir-ne el contagi. Essent així, els diferents responsables dels tractaments de dades (tant públics com privats) hauran de seguir aquestes mesures, i això comportarà també, si escau, l'habilitació per fer els tractaments de dades necessaris, fins i tot quan això suposi un tractament de dades relatives a la salut de persones físiques (...)."

Un cop establert l'anterior, cal esmentar el fet que les persones denunciants es van sotmetre voluntàriament a les PCR al seu centre de treball. En relació amb això, l'ICS va argumentar que el treballador que va fer la petició de proves PCR i que va accedir al seu resultat era el professional que tenia assignades aquestes funcions: el [Sr. A]. Així mateix, també va posar de manifest que aquest professional va assumir les tasques puntualment, amb la finalitat de gestionar de la millor manera possible la crisi sanitària al centre penitenciari.

De la documentació aportada durant la fase d'investigació prèvia, queda clar que els accessos a les històries clíniques de les persones denunciants, efectuats pel [Sr. A], van obeir a una reorganització funcional puntual, en un context de crisi sanitària. En aquestes circumstàncies, aquesta Autoritat no disposa d'elements suficients per considerar que els accessos denunciats fossin indeguts. Sobre això, escau evidenciar la importància de saber amb la màxima celeritat possible quins treballadors del centre estaven infectats per la COVID-19, als efectes de minimitzar el contagi del virus dins de les instal·lacions penitenciàries. Així mateix, la informació també havia de servir per identificar persones asimptomàtiques que podien contagiar altres col·lectius, inclosa la població reclusa.

En aquest punt, si bé és cert que hi ha un servei de salut laboral que s'encarrega de complir les actuacions que preveu la Llei 31/1995, de 8 de novembre, de prevenció de riscos laborals (LPRL), en aquest cas es va optar per atribuir al [Sr. A] determinades actuacions relatives a la gestió de la pandèmia. Tot això, de conformitat amb les indicacions rebudes des del Programa de Salut Penitenciària i del Servei de Vigilància Epidemiològica Territorial. I, en relació amb aquesta reorganització funcional, cal fer notar que l'Autoritat no disposa de competències per qüestionar la distribució de tasques entre els professionals dels centres penitenciaris i la unitat de salut laboral.

Amb tot, escau concloure que els accessos a les històries clíniques denunciats es van dur a terme per complir una missió realitzada en interès públic, en els termes de l'article 6.1.e de l'RGPD, en connexió amb les previsions de l'article 9.2, apartats g i i, de l'RGPD.

En darrer terme, la persona denunciant (IP núm. 86/2022 i 87/2022) posava de manifest que [la Sra. B] va accedir a la seva història clínica al mes de desembre de 2021.

Respecte d'aquests fets, l'ICS va desmentir l'accés denunciat i va argumentar que, per delegació del [Sr. A], la professional esmentada va demanar la prova PCR de la persona denunciant sense accedir a la seva història clínica. En relació amb això, l'entitat denunciada va exposar que la nota que apareix al curs clínic de la denunciant es va generar automàticament en data 01/12/2021, des del mòdul administratiu d'ECAP, després de fer la petició de la PCR. En aquests termes, a banda de les manifestacions de la persona denunciant, l'Autoritat no disposa de cap altre element que permeti sostenir que la professional esmentada va accedir indegudament a la història clínica de la denunciant.

Per tot l'exposat, escau arxivar els fets denunciats, relacionats amb presumptes accessos indeguts a les històries clíniques de les persones denunciants.

3.2 Sobre la comunicació per WhatsApp dels resultats de les proves de detecció de la COVID-19

Les administracions que empen serveis de missatgeria instantània (SMI), com ho és el WhatsApp, han de complir els principis i garanties de la normativa de protecció de dades personals, d'acord amb el que estableix el dictamen CNS 13/2018 d'aquesta Autoritat.

Al fil de l'anterior, el Dictamen CNS 55/2016 de l'Autoritat va analitzar l'ús dels SMI en funció de la tipologia d'informació que és objecte de tractament. Així, en termes literals, el dictamen esmentat disposava el següent:

“Cal tenir en compte que moltes comunicacions dins les administracions, o entre aquestes i els ciutadans, no comportaran un tractament d'informació especialment protegida o sensible. En d'altres casos, quan es transmetin, per exemple, dades de salut o dades relatives a la comissió d'infraccions penals o administratives, que és possible que es tractin en el context dels missatges tramesos entre un usuari i els serveis sanitaris, o entre una víctima d'una agressió i els cossos de seguretat, etc, cal fer avinent que són dades que la normativa protegeix especialment. L'especial naturalesa, mereixedora de protecció reforçada, de determinades categories de dades personals, entre d'altres, les que revelen l'origen ètnic o racial, la religió, les dades relatives a la salut i la vida sexual, i les condemnes i infraccions penals o mesures de seguretat connexes, queda palesa en el RGPD (Considerant 75 i article 9 RGPD). A més, la informació personal que es pot comunicar a través de molts SMI no només poden ser missatges de text, sinó arxius d'imatge o so, que poden ser informació especialment sensible. La privacitat i els drets dels afectats poden veure's afectats, si hi ha un accés indegut a la informació de text i, amb més motiu, tractant-se d'informació sensible, a arxius adjunts d'imatge i so. Per exemple, l'accés indegut a informació sensible referida a la salut d'una persona o a un incident violent que ha generat una denúncia als cossos de seguretat a través d'un SMI, pot suposar un perjudici major si s'acompanya d'imatges o sons relatius a aquest incident violent. En definitiva, el tipus de comunicació que s'estableixi per part de les administracions amb els ciutadans condiona el tipus d'informació personal que previsiblement haurà de ser tractada en aquesta comunicació. Des de la perspectiva de la protecció de dades, aquest és un primer element a tenir en compte per a seleccionar un sistema de missatgeria instantània adequat, atenent a les característiques que la pròpia

empresa responsable faciliti i expliqui a l'hora de protegir la informació dels usuaris, especialment, la informació sensible. A títol il·lustratiu, i com va fer avinent aquesta Autoritat en el seu Dictamen 24/2013, hi ha determinades empreses responsables de SMI, que fins i tot desaconsellen els seus usuaris d'utilitzar les seves apps per comunicar informació sensible o íntima (ja siguin missatges de text o imatges). Evidentment, el fet que l'empresa responsable d'una app de missatgeria instantània expliciti en les seves condicions de servei que no es pot comprometre a protegir adequadament la informació sensible, hauria de ser tingut en compte com un indicador prou significatiu. Per tot això, la tipologia d'informació que pugui ser habitualment tractada (si és previsible que es tracti informació especialment protegida o que pugui afectar la intimitat i altres drets dels usuaris), en funció del servei que l'administració vulgui atendre a través d'un SMI, és un element especialment rellevant a tenir en compte, a l'hora de considerar el seu ús."

D'acord amb l'anterior, la tipologia de dades personals que són objecte de comunicació constitueix un element a valorar, a l'hora d'escollir el mitjà per transmetre la informació.

Consultat per l'Autoritat, l'ICS va argumentar que va comunicar els resultats de les proves PCR a través del mitjà més ràpid i eficient, davant d'una situació de crisi sanitària. En relació amb això, va al·legar que havia emprat el WhatsApp puntualment, atès l'elevat risc de transmissió del virus, tenint en compte que al CP Lledoners hi viuen més de 800 reclusos i la unitat de fràgils de les presons catalanes, i que hi presten serveis més de 500 persones treballadores del Departament de Justícia i 38 professionals sanitaris.

En aquest punt, escau fer notar que en nombroses ocasions aquesta Autoritat ha resolt sancionar les actuacions que consisteixen a revelar dades personals a terceres persones, sense tenir el consentiment de les persones afectades. Tanmateix, aquest cas mereix una atenció especial, tenint en compte el context en què es va dur a terme la comunicació denunciada (*vid.* FJ 2n).

Pel que aquí interessa, escau analitzar si l'actuació denunciada supera el test de proporcionalitat a què es refereix la doctrina constitucional (*vid.* entre d'altres, SSTC 14/2003 i 28/2020). Així, d'acord amb la doctrina del Tribunal Constitucional:

"la constitucionalidad de cualquier medida restrictiva de derechos fundamentales viene determinada por la estricta observancia del principio de proporcionalidad. A los efectos que aquí importan basta con recordar que, para comprobar si una medida restrictiva de un derecho fundamental supera el juicio de proporcionalidad, es necesario constatar si cumple los tres requisitos o condiciones siguientes: si la medida es susceptible de conseguir el objetivo propuesto (juicio de idoneidad); si además es necesaria, en el sentido de que no exista otra medida más moderada para la consecución de tal propósito con igual eficacia (juicio de necesidad); y finalmente, si la misma es ponderada o equilibrada, por derivarse de ella más beneficios o ventajas para el interés general que perjuicios sobre bienes o valores en conflicto (juicio de proporcionalidad en sentido estricto; STC 66/1995, de 8 de mayo, F.J 5; STC 55/1996, de 28 de marzo. FF. 7, 8 y 9 (...)."

En aquest cas, el mitjà escollit per efectuar la comunicació –un grup de WhatsApp– va obeir a la necessitat d'informar amb la major celeritat possible sobre els resultats obtinguts a les proves de detecció de la COVID-19, per tal d'evitar la propagació del virus al centre penitenciari. Els integrants del grup esmentat formaven part de l'EAPP del CP

Lledoners i, per tant, prestaven els seus serveis en aquest centre. Pel que fa a la idoneïtat d'aquesta mesura, escau assenyalar que la comunicació va permetre saber qui havia donat positiu de COVID-19 i, per tant, que s'adoptessin les mesures escaients davant d'aquesta situació (com ara sol·licitar la baixa mèdica o estar en confinament, entre d'altres). En relació amb això, cal assenyalar que una comunicació individualitzada dels resultats obtinguts a les proves hagués pogut retardar el coneixement de la informació per part de les persones directament afectades, amb les conseqüències associades a possibles contagis que aquest fet hagués pogut comportar.

Al fil de l'anterior, els riscos de transmissió de la COVID-19 eren molt elevats i la necessitat de contenir el virus era evident. Així doncs, escau concloure que l'actuació del [Sr. A] estava justificada pel fet que per a l'interès general, i en concret per a la salut pública, se'n van derivar més beneficis que perjudicis sobre els béns en conflicte. En efecte, l'eventual afectació al dret a la protecció de les dades de les persones denunciants havia de decaure davant l'interès general d'evitar la propagació del virus, en un moment en què els professionals de les institucions penitenciàries havien d'actuar amb la màxima celeritat.

D'acord amb l'exposat, escau descartar l'inici d'un procediment sancionador pels fets denunciats. Tot això sens perjudici que, en una situació de normalitat, la conclusió podria ser diferent, ja que el judici de proporcionalitat s'ha de fer d'acord amb les circumstàncies del cas en concret. Al marge de la situació excepcional derivada de la pandèmia, aquesta valoració podria conduir a entendre l'actuació com a no proporcionada i, consegüentment, considerar que s'ha produït una infracció en matèria de protecció de dades, d'acord amb el que preveuen l'RGPD i l'LOPDGDD.

4. L'article 10.2 del Decret 278/1993, de 9 de novembre, sobre el procediment sancionador d'aplicació als àmbits de competència de la Generalitat, preveu que "(...) no es formularà plec de càrrecs i s'ordenarà el sobreseïment de l'expedient i l'arxiu de les actuacions quan de les diligències i de les proves practicades, en resulti acreditada la inexistència d'infracció o responsabilitat. Aquesta resolució es notificarà als interessats." I l'article 20.1 del mateix decret determina que escau el sobreseïment: "a) Quan els fets no són constitutius d'infracció administrativa."

De conformitat amb tot el que s'ha exposat en els fonaments de dret 2n i 3r, i atès que els fets denunciats no tenen prou entitat per constituir alguna de les infraccions previstes a la legislació de protecció de dades, escau acordar-ne l'arxivament.

Resolució

Per tant, resolc:

1. Arxivar les actuacions de les informacions prèvies número IP 484/2021, 496/2021, 86/2022 i 87/2022 relatives a l'Institut Català de la Salut –Centre Penitenciari de Lledoners–, ja que no s'ha constatat que s'hagi produït cap acte amb prou entitat per constituir alguna de les infraccions previstes a la legislació sobre protecció de dades.
2. Notificar aquesta resolució a l'Institut Català de la Salut i a les persones denunciants.

3. Ordenar que la resolució es publiqui al web de l'Autoritat (apdcat.gencat.cat), de conformitat amb l'article 17 de la Llei 32/2010, de l'1 d'octubre.

Contra aquesta resolució, que posa fi a la via administrativa d'acord amb els articles 26.2 de la Llei 32/2010 i 14.3 del Decret 48/2003, de 20 de febrer, pel qual s'aprova l'Estatut de l'Agència Catalana de Protecció de Dades, amb caràcter potestatiu les persones interessades poden interposar un recurs de reposició davant la directora de l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades, en el termini d'un mes a comptar a partir de l'endemà de la seva notificació, d'acord amb el que preveuen l'article 123 i següents de la Llei 39/2015. També es pot interposar directament un recurs contenciós administratiu davant els jutjats contenciosos administratius de Barcelona, en el termini de dos mesos a comptar a partir de l'endemà de la seva notificació, d'acord amb la Llei 29/1998, de 13 de juliol, reguladora de la jurisdicció contenciosa administrativa.

Igualment, les persones interessades poden interposar qualsevol altre recurs que consideri convenient per defensar els seus interessos.

La directora